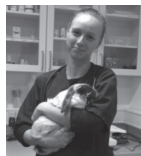

Kaniners livsstilssygdomme

Ottende afsnit i en artikelserie om de eksotiske dyr i klinikken. Det vil være en kombination af vejledning i fodring og pasning samt hyppige lidelser og cases.

Af: Mette Louise Haick, Dyrlæge,
Anicura Københavns Dyrehospital

Jeg vil vove at påstå, at vi alle sammen møder overvægtige og endda obese familiedyr hver eneste dag. Kaninerne er ingen undtagelse. Overvægtige kaniner er prædisponerede for en lang række sygdomme, men ikke helt de samme sygdomme som overvægtige hunde og katte. Nedenstående er en oversigt over de sygdomme, som overvægtige kaniner har øget risiko for at udvikle.

Huldscore

Kaniner kan være svære at huldvurdere grundet deres meget kompakte facon. Hos kaniner bruges oftest en huldskala fra 1-5. Hos kaniner i perfekt huld (huldscore 3) kan ribben og columna let palperes under huden. Ribbenene skal føles som et bundt kuglepenne gennem en lomme. Hunkaninens doglap skal føles som en løs hudfold. I takt med at kaninen stiger i huldscore, skal der anvendes mere tryk, for at kunne mærke ribben og columna. Hunkaninens doglap bliver større og større, og der kan palperes fedtdepoter hen over bagpart og abdomen. Der findes flere udemærkede huldskalaer på www.pfma.org og www.therabbithouse.com.

Livsstilssygdomme hos den overvægtige kanin

Kaniner bliver mere og mere populære kæledyr. Samtidig, er der sket en ændring i den måde, folk holder kanin på. I klinikken møder vi fortsat kaniner, der holdes i små bure i garager og børneværelser eller glemmes i et bur i haven. Men huskaninen, hvor kaninen holdes frit indenfor, er blevet mere og mere udbredt, specielt i storby-

erne hvor det ofte er forbudt at have hund i lejligheden. Denne gruppe af kaninejere er ofte meget entusiastiske omkring deres

kanin. Dette har affødt et enormt marked for blandt andet tilbehør, foder og godbidder. Grundet deres lille størrelse skal der ikke mange godbidder til før, at kaninen kommer til at havne i sværvægtergruppen. Tendensen hvor familiedyr er ved at blive elsket ihjel i misforstået godhed, har således også indhentet kaninerne. Det er derfor vigtigt, at vi kan vejlede vores klienter i at forebygge og behandle overvægt, men også at vi ved hvilke livsstilssygdomme vi skal holde ekstra øje med, når en tyk kanin havner på vores undersøgelsesbord.

Tryksår

Den øgede vægt resulterer der ofte i inaktivitet. Kaninen orker ikke at bevæge sig,

og kaninen tilbringer mere og mere tid med at sidde stille og æde. Kaniner har ikke hård hud og affjedrende trædepuder under poterne, og isoleringen består i stedet af et tykt lag pels. Kaniner i bevægelse lægger vægten på forfoden, mens kaniner der sidder stille, lægger vægten på hælen. Den øgede vægt i kombination med mere inaktivitet resulterer ofte i tryksår på hælene. Det er derfor vigtigt at skille pelsen ad på hælene og tjekke for tryksår. I alvorlige tilfælde kan tryksårene blive dybe, at der dannes betændte sår med involvering af sener og knogler. Behandlingen af tryksår er kompleks og ofte langvarig. Ud over adækvat sårpleje er øget aktivering og trykafastning af hælene essentiel. Skumgummiisolering til varmerør kan klippes til i fodens facon med hul hen over såret. Derved specialdesignes en billig "sko" der trykafaster det beskadigede område. Hyppige kontroller er vigtige sammen med en generel livstilsændring for kaninen.

Dermatitis, spy og ophobning af caecotrofer

Når kaninen bliver tilstrækkelig overvægtig, vil dens evne til at krumme sig helt sammen og æde caecotrofer direkte fra anus være nedsat eller i nogle tilfælde umuliggjort. Hunkaniner deponerer fedt i doglappen, og får hermed en ekstra delle under hagen, der gør processen endnu vanskeligere. Dette resulterer i, at kaninen kommer til at mangle essentielle næringsstoffer heriblandt B-/K-vitamin og aminosyrer, som caecotroferne indeholder. Men caecotroferne udgør også en anden problematik. Den våde og bløde konsistens gør, at de let ophober sig i pelsen bagtil, og man ser ofte, at hele kager af caecotrofer dækker kaninens bagpart. Grundet kaninens manglende mobilitet har den ikke mulighed for at gøre sig ren, og den kro-

niske kontakt af fæces og urin mod huden resulterer i dermatitis. Dette gør desuden kaninen til et oplagt mål for fluelarveangreb på en varm sommerdag. Behandling af maddikeangreb vil blive dækket i en senere artikel.

Sludge, cystitis og urolitter

Kaniners calciummetabolisme adskiller sig dramatisk fra hunde og kattes (se tidligere artikel om urinvejslidelser hos kaniner). Overskydende calcium udskilles gennem

Kanin med blæresten.

urinen og sedimenteres i urinvejene. Bevægelse vil hvirvle sedimentet op som sneen i en julekugle, og medføre at sedimentet gradvist udskilles med urinen. Inaktivitet, eventuelt kombineret med calciumholdige snacks, øger mængden af sediment i blæren og resulterer i sludge. Er kaninen uheldig kan dette føre til urolitter og/eller cystitis som følge af den kroniske irritation i blæren. Optimering af kost og medicinsk/kirurgisk behandling kan aldrig stå alene. Motion samt reduktion af kropsvægten er en afgørende del af behandlingen for at undgå recidiv.

Ileus

Ileus er et symptom og ikke en diagnose i sig selv. Ileus ses hyppigere hos obese

fortsættes på næste side...

kaniner. Om det er de store intraabdominale fedtdepoter, suboptimale fodring, manglende motion eller noget helt fjerde der øger risikoen, er ikke entydigt afgjort. Højest sandsynligt er det en kombination af flere af de forstående faktorer. Der er dog en ting, der adskiller sig ved ileus hos den meget obese kanin. Prognosen for at komme igennem et ileusforløb synes at være markant reduceret hos denne gruppe trods intensiv behandling. Det kan derfor være en god ide at informere klienten om at dette forud for behandling.

Livstilsændringer for den overvægtige kanin

Nøgleordene for behandling af den overvægtige kanin er naturligvis kost og motion. Dog skal man gå lidt mere forsigtigt til værks når det gælder et lille byttedyr, der ikke tåler at faste. Man kan derfor ikke tilade sig at være ligeså kontant i sin behandling, som hos hund og kat.

Fodring

Optimal fodring er det allervigtigste punkt i en kanins pasning. Kaninens tilpasning til at æde store mængder føde af meget lav kvalitet gør den særlig udsat, når kaninejeren bliver for godhjertet med fodringen. Kaninejere vil ofte udtrykke at "deres kanin ikke gider at spise hø". Her er det vigtigt at gå klienten lidt på klingen, da det ofte vil vise sig at kaninen ingen grund har til at spise hø, fordi der findes et mere smagfuldt alternativ. Det kan være en god ide at fortælle klienten at kaniner hvad angår kost er ligesom børn. De er nogle slikmunde og ved ikke selv, hvad der er bedst for deres helbred. Derfor er det vigtigt kun at give kaninen mulighed for at vælge et sundt alternativ. Det første der derfor skal skæres ned på er godbidder, frugt og tørfoder. Dette gøres gradvist, og under konstant

observation af afføringens størrelse og mængde. Det manglende høindtag kan også skyldes, at kaninen finder høet uinteressant. I dag findes der et utal af forskellige høsorter med eller uden tilblanding af urter og blomster på markedet. Selvom det mest optimale hø for en voksen kanin er timothy-hø, er hø bedre end intet hø, og man kan være nødt til at gå på kompromis. En nøje gennemgang af fodring af kaniner findes i en tidligere artikel her i Journalen.

Aktivitet

Frit løb i haven eller en tur i sele er fantastisk motion for en kanin. Dog skal man huske på, at kaniner er byttedyr. Da stress direkte påvirker mavetarmkanalen og kan føre til ileus, er det vigtigt at man langsomt tilvænner kaninen til at være ude, og gør den tryk ved de nye omgivelser. Kaniner bør have mange timers motion dagligt. Dette opfyldes bedst ved at lade kaninen gå frit indendørs, eller udendørs i en stor voliere. Men massere af plads er ingen garanti for en aktiv kanin. Det er derfor vigtigt at give kaninen noget at tage sig til. Gravekasser med sand stimulerer kaninens naturlige adfærd, og kan desuden reducere denne adfærd på tæpper og møbler. Fødesøgning er også meget effektivt. Selv om kaniner er dygtige til at anvende foderlabyrinter designet til hunde og katte, kan langt mindre eksklusive metoder let anvendes. Paprør og papkasser med hø og godbidder, foder der spredes ud over gulvet, foderbolde og grønt der hænges op så kaninen skal strække sig efter det, er blot nogle af de mange muligheder. Det er kun fantasien, der sætter grænser. Ud over at få en mere aktiv og sund kanin, vil ejerne ofte få endnu større fornøjelse af deres kanin, når de ser hvordan kaninen drøner rundt og leder efter mad.